

ПРАВОСЛАВНІ ІЄРАРХИ ПРО ДУХОВНУ ОСВІТУ

Інтерв'ю із ректором Київської духовної Академії та семінарії УПЦ КП єпископом Димитрієм (Рудюком)

– Як Преосвященний владика оцінює сьогоденний стан освіченості православного духовенства на наших теренах?

– Не є секретом та сумна обставина, що рівень освіти українського (до речі також і російського) духовенства загалом низький. Ця освіта не відповідає вимогам сьогодення, не дає відповідей на гострі сучасні проблеми, які стоять перед людиною і суспільством. Саме тому останнім часом так багато говориться про реформу духовної освіти. Працюючи з парафіянами, особливо молоддю, сучасний пастир має бути і психологом, і педагогом, і вмілим красномовним проповідником. Ми ж успадкували «радянську» духовну школу, розраховану на майже повну ізоляцію духовенства від суспільства. У мене, як у ректора, зараз одна мета – досягти того рівня освіченості духовенства, яку воно мало в минулому хоча б столітті, – із знанням давніх і сучасних мов, глибинами богослов'я і т.д.

У нашій духовній школі, яка розташована на території Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря, навчається 285 студентів і вихованців. Як у Семінарії, так і в Академії навчаються по чотири роки. Щоб стати вихованцем семінарії, треба мати закінчену середню освіту, до Академії приймаються тільки випускники Семінарії. Попри те, що я мав закінчену вищу освіту, змушений був навчатися спочатку в Семінарії, а потім в Академії, і тільки потім захистився і став кандидатом богослів'я.

Багато хто навчається в стінах Київської Духовної Академії і Семінарії 8 років; за цей час кожен бажаючий може отримати серйозну духовну освіту і захистити кандидатську богословську дисертацію. Захист відбувається на засіданні Вченої Ради Академії. Через ВАК наші дисертації поки що не проходять, але ми цю проблему постійно обговорюємо з Міністерством освіти України. УПЦ КП бере участь у роботі та підтримці першого в країні теологічного факультету при Чернівецькому державному університеті. Випускники факультету отримують два дипломи – один релігієзнавця (державний), другий – з теології. Багато предметів – древні і сучасні мови, церковну археологію, церковне мистецтво в нашій Київській духовній школі читають світські викладачі, запрошенні з вузів та інших науково-дослідницьких установ, інститутів НАН України. З іншого боку, наших викладачів запрошують до вузів викладати богословські предмети. І це є добрий початок співпраці.

Однією із важливих і досі не розв'язаних проблем духовної освіти є місце і значення церковнослов'янської мови. Загальновідомо, що Київський патріархат рішуче запровадив у більшості храмів богослужіння українською мовою. Це, однак, не означає (як вважають деякі), що церковнослов'янська остаточно віджила, як незрозуміла для багатьох наших віруючих. Вважаю такий підхід поспішним і непродуманим. Адже перед нами стоїть величезна фундаментальна проблема повного перекладу богослужбових книг на молитовну українську мову. Далеко не всі книги досі перекладені. Для прикладу візьмемо хоча б повсякденну Мінею. А для перекладу потрібні справжні знавці церковнослов'янської та інших древніх мов, також богослови і церковні композитори, знавці церковної музики, нагадаю також, що ми не маємо права відмовитися від нашої церковно-історичної спадщини, від церковних традицій Київської держави, не можемо віддати церковнослов'янську мову комусь на відкуп. Адже саме цією мовою укладено було святителем Петром Могилою знамениті «Требник» і «Служебник». Цією мовою було написано багато й інших богословських, церковно-історичних творів. Наш обов'язок – свято берегти і використовувати цю мову для вивчення і перекладу. Інша справа, коли мовне питання богослужіння стає об'єктом політичних спекуляцій, непродуманих кроків, відвертого релігійного фанатизму, протиставлення однієї, нібито «чистішої», «канонічної» мови іншій, «базарній і простій». Такого слід уникати всім нам пастирям, щоб не ділити вручене нам стадо на святих і грішних, на праведників і неправедників.

Серед інших нагальних завдань вважаю підвищення уваги до мистецтва проповіді. Пастир Української православної церкви повинен проповідувати зрозуміло, ясно, несхоластично. Проповідь повинна бути осучаснена, підведена до реалій сьогодення. Маємо інші задуми і проблеми. Зокрема, необхідно поповнювати бібліотеку Академії. Коли 1918 р. закрили Київську Духовну Академію, її славетну колись бібліотеку розділили між кількома фондами. Тепер ці книги знаходяться в бібліотеці Вернадського, Історичній.

Наша бібліотека нараховує всього 8 тисяч книг, придбаних головним чином стараннями нашого Патріарха. Це, звичайно, мало. Бо книги мають величезне значення для кожного вузу, тим більше духовного. Про це говорив ще сам великий князь Ярослав Мудрий, все життя займаючись збиранням бібліотеки святої Софії.

Київська духовна Академія і Семінарія незабаром відновить випуск «Трудів Київської Духовної Академії», з'явиться новий «Український церковно-історичний журнал». Ось-ось з'явиться друге число щорічника «Український Богослов», який видається спільно з історичним клубом «Планета» та історичним товариством Нестора Літописця. В наших планах створення при Київській Духовній Академії Інституту історії Української церкви, навколо якого об'єднаються всі історики церкви і створять нову історично-церковну школу та напрямок дослідження і переосмислення історії Української православної церкви.

(Газета “День” від 24 листопада 2000 р.)

Інтерв'ю з керуючим справами Патріархії Української Автокефальної Православної Церкви архієпископом Ігорем (Ісіченко)

– Ваше високопреосвященство, якою Вам бачиться роль української інтелігенції у становленні Церкви? Яка її реальна вага в цьому процесі?

– На жаль, у православної Церкві інтелігенція усунена на периферію, її участь у церковному житті здебільшого епізодична. Інтелігенція сьогодні – це радянські службовці вчорашнього дня, які пройшли жорсткий відбір. Вони приходять до Церкви диктувати свою волю, будувати Церкву, відроджувати державу, але не розуміють потреби власного воцерковлення. І доки воно не відбудеться, інтелігенція залишиться пропащою силою, якою вона є сьогодні.

Хочеться, щоб і в семінарії приходили найбільш освічені, відповідальні люди, які здатні стати духовними лідерами. Той імідж Церкви, який існує на сьогодні в суспільній свідомості, спричиняється приходом до семінарій людей віруючих, котрі здатні відправляти службу, прочитавши кілька книг, виступити з проповіддю. Але повести за собою людей, наставити життя громади тим активним і динамічним служінням, котре робило б громаду дійсно світлом, яке осяє все довкола, таких людей у Церкві бракує. І, мабуть, це найгостріша криза сучасної України.

(Газета “Влада і політика” від 16-22 березня 2001 р.)

Дж.Брейли (США)

ДЛЯ СВЯЩЕННИКОВ ДВЕРИ ШКОЛ ЗАКРЫТЫ

В Америке приходится уживаться многим национальностям. И не просто уживаться, а еще пытаться сохранить традиции своего народа, его религию. И при всем при этом соответствовать единой марке “американец”. Как же это удается США? Об этом мы решили поговорить с недавно побывавшим в Киеве Джимом Брейли, специалистом системы повышения квалификации учителей, преподавателем университета американского штата Аризона.

– Мораль и этика – основные принципы жизни человека. Практически всегда они базируются на Библии, – говорит господин Брейли. – Поэтому в американских школах мы учим детей именно христианским принципам.

– Что подразумевается под этими принципами?

– Независимо от того, верующий ребенок или атеист, христианин или буддист, он все равно должен быть доброжелательным по отношению к другому, понимать ближнего, любить, быть милосердным. Поэтому, я думаю, что морально-духовное воспитание, присутствующее в наших школах, имеет огромное значение.

– И в ваших учебных программах оно обязательно?